

Daily Telegraphu". Sedaj je objavil nizozemski list "Vaderland" iz peresa nekega starega diplomata vrlo zanimiva odkritja. List piše med drugim: V predvečer burške vojne je kraljica Viljmina poslala cesarju Viljemu pismo, v katerem ga je prosila, da posreduje v korist Burov. Želja kraljična je ostala neizpolnjena. No, protustavno dopisovanje, s katerim je kraljica pričela, je nadaljeval cesar Viljem za rusko-japonske vojne. Cesar Viljem je v lastno-ročnem pismu zažugal kraljici Viljmini, da zasede nizozemske luke, ako Nizomeska takoj ne uredi obrambe svojih luk nasproti Angleški. Na to da je tedanji ministrski predsednik Kuiper brez znanja in ne da bi zato vprašal zbornico, dal luke nekoliko popraviti. Poslednja pot cesarja Viljema v Amsterdamu in obisk kraljice je značilno cesarjevo zahvalo, da se je izpolnila njegova želja.

*** V vojnem proračunu združenih držav** se zahteva 500.000 dolarjev za nakup letalnih strojev, vodljivih zrakoplovov in aeroplanov.

*** Novo uradniško ministrstvo.** Uradniško ministrstvo je imenovano. Uradno poročilo javlja: Cesar je sprejel barona Bienerttha v avdienci, ki je trajala nad eno uro. Cesar je odobril predloge glede sestave novega kabineta. Novo ministrstvo bo sestavljeno sledeče: Ministrski predsednik: baron Bienertth; minister za notranje stvari: tajni svetnik baron Haerdtl; vodja ministrstva za uk in bogodastje: sekcijiski načelnik vitez Kanera; vodja pravosodnega ministrstva: sekcijiski načelnik dr. vitez Holzknrecht pl. Hort; vodja finančnega ministrstva: tajni svetnik baron Jorkaš-Koch; vodja trgovskega ministrstva: sekcijiski načelnik dr. Mataja; voditelj železniškega ministrstva: sekcijiski načelnik dr. vitez Forster; voditelj poljedelskega ministrstva: sekcijiski načelnik Pop; minister za deželno brambo: tajni svetnik FML. Georgi; vodja ministrstva za javna dela: sekcijiski načelnik dr. grof Wickenburg; ministri-rojaki: tajni svetnik dr. Abrahamovicz, dr. Začek in dr. Schreiner. — Vodstvo posamnih ministrstev je bilo potemtakem izročeno starejšim sekcijiskim načelnikom po činu. Ministrstvo obstoja torej iz ministrskega predsednika, pet ministrov, med temi trije ministri-rojaki, in 7 resortnih voditeljev. Po narodnosti so trije Čehi (dr. Začek, Kanera in Pop), dva Poljaki (Abrahamovicz in Jorkaš-Koch) in osem Nemcev. Čehi in Poljaki imajo toliko članov v ministrstvu, kolikor bi jih imeli dobiti v koalicijskem ministrstvu. Dr. Schreiner, ki je bil od nemško-nacionalne zveze predložen kot zaupnik, pripada kabinetu Bienertthovemu, kakor nemški ministri-rojaki, posl. dr. Pergelt je namreč imenovanje odklonil.

*** Državni zbor** bo baje sklican konecem meseca novembra. Nova vlada namerava predložiti poslanski zbornici jezikovni zakon, ki je bil dovršen že pod Beckovim ministrstvom, in predlogo glede okrožne razdelitve.

*** Sestav novega deželnega zbora češkega** je sledeči: Od 242 češkoslovenskih poslancev je 6 virilnih, 21 veleposestnikov ustavovernih, 44 čeških agrarcev, 38 mladočehov, 7 poslancev združenih državno-pravnih strank, 5 Staročehov, 1 realist, 1 klerikalec, 2 samostalna; od nemških poslancev je 19 naprednjakov, 15 Wolfovcev, 14 agrarcev, 8 ljudovcev, 2 Schönererovca, 2 krščanska socialca in 2 divjaka.

*** Čehi in bosansko vprašanje.** "Zentrum" poroča, da so v čeških strankah glede glasovanja za bosenske predloge velike in resne diference.

*** Lctošnje škofovske konference na Dunaju** se prično šele zadnje dni t. m. in bodo trajale ves december. 26. decembra se avstrijski škofje pod vodstvom kardinala Grusche poklonijo cesarju, da mu čestitajo povodom 60-letnice vladanja.

*** Taktično bližanje med Čehi in Poljaki.** Kakor javljajo z Dunaja, so prišli v parlamentarno komisijo "Naprednega kluba" načelniki poljskega kluba, grof Dzieduszycki, Glombinski, Stapnicki in Stwiernia. Poljaki so raztolmačili mnenja svojih pristavev ter so svetovali Čehom, naj, če možno, nikar ne motijo parlamentarne kombinacije, ker vendar ne gre, da v Avstriji vedno vladajo generali in dunajski dvorni svetniki, to tem bolj, ker bi se gotovi krogi hoteli iznebiti ljudskega parlamenta. Menjale so se izjave, ki so zagotovile lojalno medsebojno podpiranje v vseh sedanjih vprašanjih. Temu taktičnemu zblizanju med Poljaki in Čehi se gotovo pridružijo tudi Jugoslovani.

Vestnik.

Slovenski dnevnik na Štajerskem. "Narodna založba" v Celju meni z novim letom izdajati dnevnik. Pripravljala dela so toliko uspešna in naročnikov se je toliko oglasilo, da je upati, da se bo zadeva mogla realizirati. Izredni občini zbor "Narodne založbe", ki se je bavil v nedeljo, 8. t. m., s to zadevo, je pooblastil vodstvo, da še nadalje vrši pripravljajna dela ter nabira prijave naročnikov. Da bi se mogel pričeti izdajati dnevnik, bi bilo treba še okrog 600 naročnikov. Ako se jih tekom 14 dni pridobi, se bo pričel z

novim letom izdajati dnevnik; ako ne, se zadeva odloži za nekoliko časa. — Tovariši in tovarišice na Štajerskem, prijavitelje se kot naročniki za novi dnevnik in pridobivajte med občinstvom naročnikov, ker dnevnik bi ne bil le velikega pomena za Slovence na Štajerskem sploh, temveč tudi za učitelje, ker bo pisan v naprednem, šoli in učitelstvu prijaznem duhu. V začetku prihodnjega leta (februarja ali marca) bodo na Štajerskem volitve v deželni zbor in v tej borbi bi bil napreden dnevnik izvrstno orožje zoper nazadnjake in nasprotnike šolstva. Tovariši, uvažujte to in storite svojo — dolžnost. Prijave je pošiljati na naslov: "Narodna založba" v Celju. Ker je zadeva velike važnosti, izpregovorimo prihodnjic natančneje o nji.

Iz laškega okraja nam piše tovariš: Da se vidi, kako nestrpni so celo pri e. kr. sodnijah proti Slovincem, naj omenim slučaj, ki se je pripetil pretekle dni. § 23. tiskovnega zakona mi je pripravil kazni 5 kron. Plačilni nalog okr. sodnije v Celju je bil docela slovenski, in nemudoma sem poravnal zadevo. Par dni pozneje dobim popolnoma nemški nalog za poravnavo sodnijskih stroškov. Kakor vsako nemško tiskovino, sem vrnil tudi to s pripombo, da zahtevam slovensko obvestilo. Res v par dneh dobim od sodnije v Laškem slovensko tiskovino, ki mi je pa bila izročena po krajnem šolskem svetu in ne kakor vselej po občini. Kako to? Slavna sodnija je poslala prvotno nemško tiskovino z mojo pripombo ter novo slovensko tiskovino na okrajni šolski svet, češ, naj mi jo dostavi po krajnem šolskem svetu. Vprašam: Ali ni to denunciantstvo najpogledjše vrste s prozornim namenom, označiti me pri šol. oblastih kot vrag zna kakega revolucionarja! — Sicer pa odkrito rečeno: S tem me ne uženeta! Ne le, da se bom odslej zakona o enakopravnosti vseh narodov oklepal še strožje sam, ampak bom skrbel z vsemi silami tudi za to, da ga spozna ljudstvo in se po njem ravna.

Socialni odsek "Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem" je imel 8. t. m. v Celju sejo.

Zanimiva prepoved. Hrvaška vlada je pravoslavnim katehetom prepovedala podpisovati izpričevala s cirilico.

Osebnostne vesti na Kranjskem. Učiteljica Leopoldina Bukovičeva v Velikih Laščah je zaradi bolezni dobila dopust in pride na njeno mesto obsolvirana učiteljska kandidatinja Ana Somrakova kot suplentinja. Za provizorične učiteljice na Viču so imenovane dosedanja pomožna učiteljica na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani Marija Košakova, šolska praktikančinja na Viču Pavla Zavašnikova in Elza pl. Lukančeva, dosedanja ondotna suplentinja, učiteljica Vida Gabrškova in Vida Šornova sta imenovani za provizorični učiteljici na šestrazredni ljudski šoli v Šiški. Za provizorično učiteljico v Mekinjah je imenovana Vilibalda Pevčeva.

Učiteljske usposobljenostne izkušnje za ljudske in meščanske šole so bile te dni pred ljubljansko izpraševalno komisijo, ki ji je predsedoval dež. šolski nadzornik Fran Levec. Aprobirani so: A. za meščanske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: s. Cirila Grčar, učiteljica pri Uršulinkah v Škofji Loki; Marija Skaberne, def. učiteljica v Smartnem pri Kranju. B. Dopolnilne izkušnje so napravili: Emilija Knapič, provizorična učiteljica v Arčičah na Knapskem (z odliko) in Albina Rupnik, provizorična učiteljica v Leskovecu iz veronauka, s. Olga Šinkovec, učiteljica pri Uršulinkah v Škofji Loki iz petja. C. Specialne izkušnje so prestali: Josip Bernot, definitivni nadučitelj v Velikem Podlogu, ter Danica Skale, absolventinja 2. letnika višje mestne deklishe šole v Ljubljani iz francoščine, prvi s slovenskim in nemškim, druga z nemškim učnim jezikom, s. Immaculata Kališ in s. Emerika Šinkovec, učiteljici pri Uršulinkah v Škofji Loki, iz klavirja za meščanske šole z nemškim učnim jezikom. D. Aprobirani so za splošne ljudske šole a) s slovenskim učnim jezikom: Mirko Drmelj, provizoričen učitelj v Višnji gori, Henrik Paternost, provizoričen učitelj v Senožečah, Marija Jurca, provizorična učiteljica v Knežaku; b) s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Ivan Bajde, provizoričen učitelj v Dobovecu; Vincenc Brus, provizoričen učitelj v Postojni; Josip Lampe, provizoričen učitelj v Ovsiašah; Anton Lamut, provizoričen učitelj v Badečah pri Zidanem mostu; Pavel Lavrič, provizoričen učitelj v Kovorju; Franc Lončar, prov. učitelj v Rakitni; Franc Marincek, pomožni učitelj v Ljubljani (z odliko); Rajko Novak, provizoričen učitelj na rudniški šoli v Idriji; Rudolf Poljanec, pomožni učitelj v Ljubljani; Vincenc Robljek, prov. učitelj v Podkrajju; Viljem Rožič, prov. učitelj v St. Gotthardu; Ernest Šusteršič, prov. učitelj v Hrušici; Emil Tomšič, prov. učitelj v Smartnem pri Litiji; Vincenc Zaletel, prov. učitelj v Postojni; Pavlina Bayer, prov. učiteljica v Črnomlju; Katarina Božnar, pomožna učiteljica pri Uršulinkah v Škofji Loki; Ljudmila Bračič, prov. učiteljica v Jurkloštru na Štajerskem; Marija Bruchweiler, poizkusna kandidatinja na deklisli šoli v Trstu (z odliko); Angela Čenčič, prov. učiteljica v Peči; Gabrijele Čerov, prov. učiteljica v St. Jerneju;

Pavla Dežman, prov. učiteljica na Krtini; Karolina Dostal, prov. učiteljica v Loškem potoku; Gudula Dragatin, učiteljska suplentinja v Koprivnici na Štajerskem; Ana Fajdiga, suplentinja v Smartnem pri Kranju; Vida Gabršek, prov. učiteljica v Spod. Šiški; Pija Gandini, pomožna učiteljica na privatni deklisli šoli redovnice Srea Jezusovega v Gradu; Josipina Jerman, prov. učiteljica v Krškem; Marija Jugovic, prov. učiteljica v Žužemberku; Terezija Juvanec, prov. učiteljica v Veliki Dolini; Marija Lončarič, pomožna učiteljica pri Uršulinkah v Mekinju; Marija Marinko, prov. učiteljica na Vrhniki; Angela Miklavčič, suplentinja v Cerkljah; Marija Mulaček, prov. učiteljica v Cerknici (z odliko); Angela Nagode, prov. učiteljica na Trati; Ivana Pezdur, prov. učiteljica v Žužemberku; Adela Pogorelec, prov. učiteljica v Veliki Dolini; Uršula Potočnik, prov. učiteljica v Breznici (z odliko); Amalija Pušenjak, prov. učiteljica v St. Jerneju na Štajerskem; Terezija Ravhekar, prov. učiteljica v Badenah; Severa Reil, prov. učiteljica v St. Rupertu; Josipina Stegenšek, suplentinja v Spitaliču na Štajerskem; Ana Suhač, suplentinja v Grižah pri Celju; Karolina Šinkovec, volonterka na tretji mestni deški ljudski šoli v Ljubljani; Milena Venzajz, suplentinja v Spodji Šiški (z odliko); c) z nemškim učnim jezikom: Angela Kuhelj, prov. učiteljica v Štalcarjih pri Kočevju; Ana Tratnik, pomožna učiteljica pri Uršulinkah v Škofji Loki; Elizabeta Trenz, volonterka na mestni nemški deklisli ljudski šoli v Ljubljani; Zofija Vipave, pomožna učiteljica na vojaški ljudski šoli v Zadru. — Dve kandidatnji za meščanske šole in dve kandidatnji za ljudske šole so odstopile med izkušnje; trije kandidatje in dve kandidatnji za ljudske šole so bili reprobirani, ravno tako en kandidat, ki je šel delat dopolnilno izkušnje iz veronauka.

Potovalna učitelja družbe sv. Cirila in Metoda sta postala absolvirani filozof Ivan Prekovišek in časninar Ante Beg. Prvi bo imel sedež v Celju, drugi pa v Ljubljani. Poslovati začeta z novim letom.

Podružnice nemškega šulferajna na Koroškem se združijo v samostojno zvezo.

Izdaja novih dopisnic, zalepk, pasic, cevnopostnih vrednotic, predajnih listov za brzojavke, predajnih golic za brzojavke proti naknadnemu obračunu, telefonskih govorilnih listov, poštnohраниlišnih kart in davčnih položnic in uporaba klišejev s podobo znamk novih poštnih enotice v srhu neposrednega vtiskanja poštnih vrednotic, se izdajo tekom tega leta v izpremenjeni opremi. Kot znamkino podobo se bo uporabilo za vse imenovane poštne enotice podobo 5—, 10— in 25—vinarskih znamk s sliko Nj. ces. i. kr. Ap. Veličanstva iz leta 1908, ki so bile izdane v smislu odredbe trg. ministrstva z dne 23. decembra 1907, drž. zakonika št. 275. Z izdajo navadnih dopisnic po 5 vin. in dopisnic s plačanim odgovorom po 5 in 5 vin. se je pričelo 4. oktobra 1908. Čas izdaje ostalih poštnih enotice dosedanje izdaje se popolnoma izrabijo. V srhu neposrednega vtiskanja poštni vrednotnic se bo rabilo od 4. oktobra 1908 naprej klišeje s podobo znamk novih poštnih enotice. Omote itd. z vtisnjenimi dosedanjimi vrednoticami je dovoljeno uporabljati do preklica.

Sklad za jubilejsko napravo "otrok" po vseh šolah na Kranjskem je ukazal e. kr. deželni šolski svet kranjski. Dne 2. decembra t. l., ko se bo praznovala šestdesletnica slavnega vladanja Njegovega Veličanstva, se bodo pobirali prostovoljni noveni doneski v najmanjšem znesku 2 vinarjev od vseh učencev in učenj javnih in zasebnih ljudskih ter meščanskih šol, moških in ženskih učiteljskih, srednjih šol na Kranjskem, ter gojenk mestnega deklishega liceja in mestne višje deklishe šole v Ljubljani. Nabrani denar se izroči deželni komisiji za jubilejsko napravo "otrok" ter porabi za ustanovitev še ene sirotišnice, za ustanovitev zavetišča pravno zanemarjenih dečkov in deklit in druge enake naprave. Na Češkem so na tak način nabrali že okoli 50.000 K.

Za "tlačene" Nemce na Spodnjem Štajerskem so nabrali te dni nemški visokosolci v Gradu od hiše do hiše 12.000 K.

Učiteljsvo proti alkoholizmu in kajenju. Norveški pisatelj Björnsterne Björnson pozivlja učiteljsvo k boju proti alkoholizmu s temi besedami: "Učitelji bi imeli poizkusiti, ali bi ne mogli mladini na ljubo, to je v interesu naroda, vzdržati se dopolnoma uživanja tobaka in alkohola, da bi tako sami bili vzorni apostoli nauk, ki jih proglašajo. Potem bi bilo lažje upati na zdravjšo mladino in krepkejši narod. Kdo se ne čuti z močnega prednatičja s tem zgledom, ta naj ne postane učitelj." Soglašamo v polnem obsegu, ker "verba movent, exempla trahunt" — besede mičejo, zgledi vlečejo. — Slovenski koroški učitelj-abstinent.

Naše najbližje zahteve. Pod tem naslovom je priobčil "Gorenjec" več člankov. Zadnji je posebno zanimiv. Kakor v vseh javnih uradih, piše "Gorenjec", tako zahtevamo popolno enakopravnost tudi v šoli. To je ena najstarejših naših zahtev, vendar moramo priznati, da zadnja desetletja v tem oziru nismo napredovali skoro nič. Na Koroškem se še vedno vsako leto ponemči v šolah na stotine naših otrok, slovenskih šolondi ni — izvzemši dve —

na učiteljsku se vsi predmetje poučujejo v nemškem jeziku, gimnaziji v Celovecu in Beljaku sta kakor ustvarjeni za ponemčevanje naše srednješolske mladine. Slovenskim profesorjem so v zadnjem času nemške c. kr. izpraševalne komisije zaprle pot v zavode z nemškim učnim jezikom s tem, da v izpričevala zapisujejo pripomnje: "Sposoben za poučevanje le na zavodih z nemškim učnim jezikom." Torej rojeni Slovenci, popolnoma zmožni nemškega jezika, ne smejo poučevati po vladnih odredbah slovenskih dijakov zato, ker se po vladnih odredbah slovenski dijaki prisiljeni pohajati nemške zavode, ker slovenskih na Koroškem in Primorskem sploh ni, na Štajerskem in Kranjskem pa obstoje le polovičarski zavodi! Ali smo v pravni državi? Menda na Turškem tudi ni slabše. Vsaj v ljudskih šolah se celo pri zamorcih uči v domačem jeziku, samo na slovenskem Koroškem se otrokom zabranjeno! Tudi na Kranjskem se nam v šolah ponemči vsako leto več otrok, opozarjamo le na šole na Kočevskem, v Beli peči, posebno pa še na ljubljanski realki, kjer gospodari duševni vodja vseh kranjskih Nemcev, profesor Binder.

Te razmere so naravnost neznosne, in dolžnost nas vseh je, da storimo konec umetnemu potujčevanju naše mladine in da zato mora priti že v prihodnjem zasedanju kranjskega deželnega zbora na vrsto ljubljansko realčno vprašanje. Naših poslancev dolžnost je pa, da ljudsko-šolsko vprašanje na Koroškem in srednješolske zadeve na Štajerskem in Primorskem spravijo v državni zbor takoj v tem zasedanju. Slovenske gimnazije v Mariboru, Celju in Gorici — od teh zahtev se ne sme odnehati pod nobeno ceno! — Vsporedno z narodno samoosvojo mora iti gospodarska samoosvoja. Naši prvi produktivni stanovci: naš kmet, obrtnik in trgovec, morajo postati gospodarji na domačih tleh in ne sužnji nemškega kapitala. Pri kmetu se je začelo z združeno organizacijo, zlasti glede kredita, prav uspešno delo, ki bo najbolj pripomoglo, da se kmetiški stan reši propada. Tudi naš obrtnik in trgovec morata posvetiti združnemu delu še več pozornosti nego dosedaj. Tisti predsodki, ki jih imajo zlasti manjši obrtniki proti združništvu, morajo izginiti, zakaj le v "edinstvi je moč". Naša skrb pa bodi nadalje, da se pomnoži število obrtno-nadaljevalnih in sploh strokovnih šol, da se v Ljubljani trgovska šola razširi v trgovsko akademijo, v Celju in Gorici ustanovi trgovska šola, v Trstu pa slovenska trgovska akademija.

Slovenska šola v Krminu je pričela svoje prvo leto jako dobro. En razred je že zdaj premalo; v decembru se razširi šola v dvorazrednico. — Tudi majhnih otrok je za en otroški vrtec. — Koliko je v Krminu slovenskih otrok, bodi razvidno iz tega števila: Pred nami je izkaz slovenskih otrok, rojenih v l. 1901.—1904., in le v teh štirih letih je bilo tam rojenih — 76. Kakor se vidi, pride v Krminu do redne trirazrednice.

Nova podružnica "Sldmarka" se je ustanovila na Bregu pri Ptujju. V odboru so sami pristni Nemci: Stražil, Juršenak, Ribič, Breznik in Zima.

Razgled po šolskem svetu.

— **Češko društvo "Komensky"** na Dunaju je odprlo češko šolo v Poštornu na Dolenjem Avstrijskem. To je prva češka zasebna šola izven Dunaja v Dolenji Avstriji. Lani je društvo "Komensky" ustanovilo drugo češko ljudsko šolo na Dunaju. Društvo šteje sedaj 14 podružnic z 2440 člani, ki so nabrali na Dunaju blizu 13 000 K. Okrog 90 000 K je došlo darov. "Komensky" ne bo miroval. Otvoriti namerava nadaljevalno šolo in v več okrajih dunajskih nove češke šole. Namera, da bi se osnovala na Dunaju češka srednja šola, se je morala za sedaj odložiti.

— **Odbor Jednote Komenskega za pomožno šolstvo** je na svojem ustanovnem zborovanju dne 1. šušca t. l. sestavil program svojemu delovanju. Odbor bo proučeval teoretično pomožno šolstvo, kako se razvija in organizuje v tujini, a poleg tega bo delal na probujo pomožnega šolstva na Češkem.

— **Nemške šole v Pragi.** Predsednik okrajnega šolskega sveta za nemške ljudske in meščanske šole je odredil, da otroci v predmestih ne smejo v te šole. Ker pa ta odredba med šolskim letom ni umestna, je ukrenil deželni šolski svet, da smejo otroci obiskavati tuje šole, ako je dovolj prostora.

— **600.000 šulferajnskih znamk razprodanih.** Nemški šulferajni je izdal nedavno znamke, na katerih so slike devetih krajev, ki so po nemškem mnenju najbolj v nevarnosti pred Slovani. Dosedaj je že razprodanih 600 tisoč takih znamk. Nemci izdajo te znamke še v novi nakladi, izdajo pa tudi kolek, na katerem bode slika o razbiti nemški kazini v Ljubljani.

— **Obveznost učenja "Esperanta"** je bila uvedena na deških in deklislikih ljudskih šolah fancoskega mesta Lille. Učenja se udeležuje 1.100 učencev in učenk.

— **Promovirana** je bila na graški univerzi za doktorico filozofije gđe. Ana Schifferrejeva, hčerka pokojnega tvorničarja Viljema Schifferreja v Dolu pri Ljubljani.

— Poljske šole v Varšavi je dala ruska vlada zopet odpreti.

— Na Pruskem je okoli 4000 praznih učiteljskih mest. —ij.

— Ženski vsučiljski rektor. Angleška prvoborilka za ženske pravice, gospa Henry Galett, je predlagana za rektorico na univerzi v Aberdeenu. Njena konkurenta sta ministrski predsednik Asquith in gospod Edvard Carson.

— Madjarske šole. Devet novih šol so odprli na Hrvaškem za vlade barona Raucha tekem treh mesecev. Madjari postopajo tako predrzno, da pričenjajo že zahtevati, da se zapirajo hrvaške šole. To se je zgodilo v Krestelovcu, kjer so Madjari naredili na vlado prošnjo, naj zapre hrvaško šolo.

— Za 500 000 dunajskih Čehov ni niti ene šole. V X okraju se je oglasilo za sprejem v šolo društva „Komenskega“ okrog 5000 otrok; a sprejeti jih je moglo v I. razredu 57. Ostali so morali zaradi nedostatka prostorov oditi Deputacija staršev se je šla takoj ministrstvu pritožiti. Zapretili so, da narede šolsko stavko, ako ne bo konca takemu škandalu v središču države.

Z gospodarskega polja.

— Pešanje izvoza v Avstro-Ogrski. Iz statističnega poročila, ki ga je izdalo trgovinsko ministrstvo za mesec september, posebej namo, da se je izvoz iz naše države precej poslabšal. Dočim je poskočil uvoz za K 6.700.000. Je padel izvoz za 8.300 000 v primeri z onim meseca septembra preteklega leta. Od 1. jan. do 30. septembra se je zvišal uvoz za 54.4 milijonov K, dočim se je izvoz znižal za 31.4 milijonov K. Padanje v izvozu je pripisovati splošni gospodarski krizi, ki še vedno ni ponehala in se je bati, da se izvoz Avstro-Ogrskih pridelkov še nadalje poslabša, predvsem zaradi bojkota na Balkanu.

— 600 milijonov kron za vodne gradnje. Z Dunaja javljajo, da predloži vlada parlamentu predlogo, v kateri zahteva 600 milijonov kron za vodne gradnje na Češkem in v Galiciji.

— Glad v Dalmaciji. V Bukovici, Ervenicu in Belini je nastalo zaradi slabe letine silno veliko pomanjkanje živil. Vkljub opetovanjem prošnjam je vlada le malo storila, da odvrne to katastrofo. Reški „Novi List“ poroča, da je v Ervenicu umrlo več ljudi za lakoto.

— Vinorejski in sadjerejski poučni tečaj. Štajerski deželni odbor je sklenil prirediti tudi leta 1909 stalne viničarske tečaje, da se vzgoje temeljito izobraženi viničarji za delo v ameriških vinogradih in drevesnicah, v gojenju in sajenju sadonosnikov. Med drugimi priredi take tečaje: 1. na deželni sadjerejski in vinorejski šoli v Mariboru, 2. na deželni viničarski šoli v Zg. Radgoni, 3. na deželni viničarski šoli v Ljutomeru in 4. na deželni viničarski šoli v Skalcah pri Konjicah. Ti tečaji se pričnejo dne 15. februarja in se končajo dne 1. decembra 1909.

— Vinska trgovina v Italiji. V prvi polovici l. 1908 se je uvedlo v Italijo 328 165 hl vina. Med tem je 281 300 hl franco-kega vina v steklenicah. Avstro-ogrsko je udeležena na uvozu le s 96 hl, proti 181 hl v prvi polovici l. 1907, v kateri dobi je ves uvoz znašal 355.091 hl. Izvozila pa je Italija v prvi polovici 1907 l. vina v sodih 391.224 hl in 6.656.500 steklenic vina. L. 1908 prvih šest mesecev vina v sodih 611.580 hl in 6 322 400 steklenic vina. Največ letos iz dežele prodanega vina je šlo razmeroma v Švico, in sicer 231 312 hl, na drugem mestu je Brazilija z 59.956 hl.

— Izvoz živine v Italijo. Po južni železnici skozi Kormin in po furlanski železnici skozi Červinjan je šlo iz Avstrije v Italijo letošnjega oktobra skupaj 19.182 glav razne živine, in sicer 2594 konj, 704 volov, 94 bikov, 3038 krav, 64 bivolo, 8615 junic, 2746 tlet, 584 ovac in 743 prešičev. Poleg teh se je izvozilo pa še mnogo zaklane živine in svežega mesa. Tako je šlo iz Srbije v posebnih za prevažanje svežega mesa pripravljenih vagonih le v Milan 182 kvintalov. Laški listi se jezijo, ker Avstrija tako lahko izvaža svoje blago v Italijo, medtem ko se po njih mnenju ovira uvoz iz Italije v Avstrijo na vse možne načine in z visoko colnino.

— 6 milijonov 400 tisoč kron so dosedaj dvignili Slovenci iz Kranjske hranilnice v Ljubljani. — Tako so poročali na obnem zboru tega zavoda.

— Zvišanje tarifa na južni železnici se je navzile ugovorom železniško ministrstvo že odobrilo. Uvede se z novim letom. Južna železnica bo imela od tega zvišanja okroglo 5 milijonov več dohodkov.

— Jabolka lahko ohranimo čez zimo dobra, če jih pakopljemo v zemljo kakor repo. V ta namen se izkoplje globoka jama, dno se pokrije s smrečjimi vejicami ali slamo, potem se nasiplje jabolka, pokrije z vejicami ali slamo, slednjič pol metra visoko zemljo, in jabolka ostanejo do pomladi zdrava in sočnata.

— Velika razstava v Sarajevu. Avstrijski industrialci so sklenili, da prirede prihodnje leto v Sarajevu veliko razstavo.

Raznoterosti.

× Škandal zaradi jubilejskega izprevoda. Kakor znano, je izkazal odbor, ki je priredil jubilejski izprevod na Dunaju, nad 1 milijon primanjkljaja Župan dr. Lueger je hotel prevzeti ureditev afera, toda mestni svet je sedaj sklenil, da ne dovoli odboru niti vinarja. Cesarju se nihče ne upa ničesar povedati o škandalu.

× Koncentracija vojaštva v Sarajevu. Skoraj vse vojaštvo, ki pride iz Sandžaka, se nastani v Sarajevu, kjer sedaj z naglico stavijo za vojake 23 barak.

× Škandalozna zakonska pravda. Američani imajo zopet zanimivo zakonsko pravdo. Milijonar Gould in njegova soproga se hočeta razporočiti. Ona zahteva od njega pol milijona letne alimentacije, a on ji te alimentacije neče dati. Ona toži moža, da je nepoboljšljiv Don Juan, on toži njo, da je — pijanka! Gospa Gould je bila prej omožena z nekim drugim, in sedanjí mož trdi, da sploh ni bila od prvega soproga nikdar razporočena, da je torej izvršila bigamijo. — Gospod Gould pripoveduje, da je šel s soprogo na neki koncert. Ona je bila totalno pijana. Zraven nje je sedela lepa milijonarka, na glasu zaradi svojih lepih ram. Gospa Gould se je nagnila in ugriznila svojo sosedo v levo ramo tako, da je morala takoj poiskati zdravniško pomoč. Gospoda Goulda dolži žena, da ji ni dal jesti, da je pretepal in živel z drugimi ženskami. Seveda vse te interesantne podrobnosti jako zanimajo ameriško družbo, ki spremlja pravdo z velikim interesom.

× Največji daljnogled na svetu postavijo kmalu v Carnegiejevem zavodu v Washingtonu. Ta teleskop bo imel steklo v primeru 2½ metra. Z ureditvijo tega daljnogleda se bavi prof. Nitchie. Samo steklo tehta 90 met. stotov ter je provzročala njegova priprava ogromno truda. S pomočjo orjaškega teleskopa bodo fotografirali predmete na nebu, kakor megle, zvezde, pege na solncu itd.

× Umor iz politične mrznje. V Gersdorfu pri Gleisdorfu na Štajerskem je živel 60letni Josip Schrameis, ki je imel svoje politično prepričanje. Bil je namreč svobodomislec, zaradi česar je bil v občinu razpunit za „rdečkarja“. Dne 4. t. m. so šli skozi vas romarji. Schrameis je izjavil, da bi ljudje bolje storiili, da ostanejo doma pri nujnem delu. Zaradi tega so ga klerikalno fanatizirani kmetje napadli. Kmet Winkelbauer ga je pobil na tla, nakar sta ga s hlapcem Kalcherjem toliko časa bila po glavi ter ga suvala z noži, da je izdihnil.

× Učitelj izumil mišlovko. Učitelj Kling v Helmstadtu je izumil avtomatsko lovko za miši in podgane. Svoj izum je prodal kemično-tehnični tvornici „Centar“ v Berlinu. Dobil je 40.000 mark. Razen te vsote dobi še 10% od vsake prodane mišlovke. Ako si tvornica pridobi patent v kaki drugi državi, mu mora za vsak slučaj plačati 6000 mark. Pač srečen učitelj!

× Ženska župan. V angleškem mestecu High Wycombe, ki je znano po svoji industriji stolov, so izvolili za župana učiteljico Done. To je prvi ženski župan na Angleškem.

× Nemški cesar za balet. Nemški cesar Viljem II. se je lani začel jako zanimati za stare Asirce in njih navade in noše. Posebno se je zanimal cesar za asirski ples „Sardanapal“. Zainteresoval je cesarja za te starine profesor Delitzsch. S profesorjevo pomočjo je spisal cesar balet „Sardanapal“. Prireditve so veljale 375 000 mark. In da se ta strošek pokrije, mora balet igrati dvorna opera, in sicer po zvišanih cenah. Berlinci pa so se spuntali, da bi morali zaradi cesarjevih kapric nositi svoj denar k baletu. In tako si je zadnje predstave gledal le cesar s svojim dvorom.

× „Ca di can“. V Milanu razširjajo ceste in bo v to svrhu morala izginiti s površja zemlje tudi groznih spominov polna „hiša psov“ — „ca di can“. To hišo, ali bolje rečeno, palačo je za svojih petišoč psov sezidal tiranski vladar vojvoda Barnabo, ki je nastopil vlado leta 1354. Značaj tega vladarja je bil soroden najkrvoločnejšim rimskim cesarjem. Mislil ni na drugega, nego na lov in na svoje pse, ki jih je iz početka držal v gori omenjeni palači, pozneje pa jih je dal v rejo po hišah mešanov in kmetov. Pri tem je postopal tako: Ob določenih rokih so morali oskrbniki prignati pse pred vojvodo; ako se je knezu zdelo, da je pes shujšan, je moral oskrbnik plačati kazen, ako je bil pes predebel, je moral istotako plačati kazen, ako pa je kak pes poginil, so vzeli oskrbniku vse njegovo imetje. Na ta način si je vojvoda pridobil ogromno imetje. Toda psi so mu služili tudi kot krvniki. Za čisto malenkostne pregreške je metal svoje podložnike psom, da so jih raztrgali. Vendar pa je kazen zadela tudi njega; njegov nečak, Giangaleazzo, ki je vladal v Paviji, je po zvišanih prišel v mesto s svojimi jezdecí, dal prijeti svojega strica in ga vreči v ječo, kjer je ostal do smrti.

× Pridelovanje rož na Bolgarskem. Glavni industrijski panogi v Bolgariji sta pridelovanje tobaka in rožne esence. Nabiranje rož se začne koncem meseca maja ter traja 18 do 30 dni. Takrat se cvetje pridno destilira. Že pred solčnim vzhodom gredo procesije mladeničev in deklic v pestrih narodnih nošah k trgatvi. Povsod odmeva veselo petje. V košarice

pobirajo ravnokar razcvetele rožne popke. Nabrane rože razgrnejo na hladnih senčnatih prostorih, potem pa se destilirajo. To se zgodi v kotlih, ki obsegajo kakih 250 litrov vode. V kadi denejo 20 do 25 funtov rož. Voda zavre in v dobrih 45 minutah se pridobi na ta način 30 do 35 funtov rožne vode iz vsakega kotla. Ta rožna voda se iznova destilira, tako da se pridobi iz 100 do 120 funtov rožne vode 30 do 35 funtov močnejše rožne esence. V tej esenci plavajo majhne rumeno-belkaste oljnat kroglice, in ko je steklenica polna, se vzdignejo na vrh. Te srage se z žlico pošnamejo ter spuste v steklenico, ki ima na dnu majhno luknjico, da odteče skozi njo voda, ne pa olje. Na ta način destilirano čisto rožno olje se potem razpošilja po vsem svetu kot dragoceni parfum.

× Poljski bojkot pruskemu nasilstvu. Kakor znano, hoče Prusija s pomočjo takozvanega „razlastilnega zakona“ nesrečne Poljake, ki so pod vlado pruskega „Herrenvolka“, pregnati z njih rodne grude. Ali Poljak ne ljubi le materne govorice, ampak on ljubi tudi rodno zemljo. Prost in kot državlján, ampak prost gospodar hoče biti zemlje tiste, ki so jo orali in prelivali kri zanjo njegovi pradedje in v kateri počivajo njegovi očetje. Ves poljski narod, bodisi da biva v Prusiji, v Rusiji ali Avstriji, se je dvignil in nastopil proti Prusiji na polju, na katerem se lahko uspešno bojuje proti pruski osabnosti. Razlastilni zakon, ki ga obsoja in se ga sramuje ves civilizirani svet, je rodil najhujši poljski bojkot vseh pruskih izdelkov. O tem bojkotu beremo v „Kaufm. Wochenschrift“: Noben pruski trgovec in trgovski potnik ne sme prestopiti praga poljske trgovine. Poljski trgovci so nabili na vrata svojih pisarnic tablice z napisi: „Ver-tretern deutscher Häuser ist der Eintritt strengstens verboten.“ Vsa poljska javnost skrbi za to, da se bojkot dosledno izvaja in da se ne vtihotapi med poljski narod prusko blago. Najhujše je poljsko narodno ženstvo, ki z največjo strogostjo pazi na to, da se ne kupi niti za vinar pruskega blaga. Siromak tisti trgovec ki nima toliko narodnega čuta in se spozabi, da kupi kaj pruskega blaga. Poljska javnost in časopisje ga neusmiljeno prime in zasramuje kot narodno izdajico. Prepričan je lahko, da niti en narodni Poljak ali Poljakinja ne prestopi praga njegove trgovine. Nekaj takih trgovcev je že padlo. Poljski trgovci so sedaj stopili v zvezo s francoskimi in angleškimi trgovci, pa tudi z avstrijskimi industriji, predvsem češkimi. Poljaki so dali Prusiji oster in jako občutljiv odgovor na njeno umazano izzivanje in gotovo je, da Prusi že obžalujejo tisti nesrečni zakon, s katerim so na tako podel način zalili poljski narod. — Tako poroča židovski trgovski list in prepričani smo lahko, da, ako piše tak list tako ostro, mora biti v resnici še hujše. Omenjeni list pozivlja vse avstrijske industrije in eksporterje, naj obiskujejo poljske trgovce na Avstrijskem, kakor tudi na Ruskem.

× Trgovina s sužnji. V južnih delih Afrike so prišli na sled nečloveški trgovini z zamorci. Portugalski trgovci so hodili v angleške pokrajine ter lovili zamorce kakor divjačino. Vzete zamorce so zapirali v zaboje ter jih pošiljali v Perzijo, kjer so jih kupovali za evnuhe. Na ta način so trgovci na tisoče zamorcev razposlali v razne kraje Azije. Angleška vlada je odredila najstrožje preiskavo.

× Jubilej tobaka. Letos je 350 let, odkar je prvi iz Amerike prinesel tobak v Evropo Spanec Consalvo Fernandez. V začetku se je uporaba tobaka slabo širila, ali danes jih kadi mnogo, moški in ženske, bogati in siromaki. Eni iz luksusa, a siromak tudi zato, da si umiri gladni želodec. Strup namesto kruha!

× Morganatične kneževske hčerke. V Parizu se je omožila princezinja Aleksandra Jurjevskaja z Levom Nariškinom. Za tem dogodkom je mnogo romantične preteklosti. Car Aleksander II. je imenoval princezino Katarino Mihajlevo Dolgoruko leta 1880. za kneginjo Jurjevskajo. Car se je namreč z njo oženil štiri tedne po smrti prve žene. Že do tedaj mu je ta nekdanja dvorjanka njegove žene rodila tri otroke: sina Ju-ja in hčeri Olgo in Katarino. Princezinja Olga se je omožila leta 1895 z grofom Merenbergom morganatskim sinom princa Nikolaja Nassau, ki si lasti pravico do luksenburškega prestola. Njena sestra Katarina je sijajna pojava pariških salonov ter je omožena s knezom Barjatskim Prince Ju-ja je legitimiral car Aleksander III. ter je vzgojen na ruskem dvoru. Sedaj je poročnik v telesi huzarski gardi. Leta 1900. se je oženil z grofice Aleksandro Zornekau, ki je bila istotako morganatski otrok pokojnega vojvode oldenburškega in prekrasne kavkazijce Agripine Džiparidze. Iz tega zakona je potekla le ta deklica, nakar sta se soproga zopet razšla. In sedaj se je ta omožena kneginja Jurjevskaja omožila z Levom Nariškinom. A tudi zgodovina Nariškova ni vsakdanja. Nariškini trdijo, da so potomci stare češke obitelji ter so v nekem kolenu tudi v sorodu z rusko carsko dinastijo. Nariškini so prišli do silnega imetja, ko se je ruski car Aleksije oženil z Natalijo Nariškinovo. Iz tega zakona je bil ustanovnik ruske države Peter Veliki. Nariškinom je dal Peter Veliki grofstvo, a so ga odklonili, istotako so odklonili kneževski naslov pod Aleksandrom II ter zahtevali, da se zenačijo s cesarskimi princí.

× Pes rešil otroku življenje. V Drahovicah na Češkem se je igralo več otrok na lesenem mostu. Nenadoma se eden izpodrse in pade v vodo, ki ga je takoj odnesla. Slučajno navzoči mesar Schädcl tedaj hitro zakliče svojega psa in mu pokaže za otrokom v vodo. Pridna žival res takoj skoči v vodo in izvleče otroka h kraju ter ga tako reši gotove smrti.

Prošnja.

Tekom letošnje zime predelam Drugo in Tretje berilo (Josin-Gangl). Cenjene tovariše in tovarišice, ki so rabili ti dve knjigi, vljudno prosim, naj mi naznanijo svoje želje in zahteve, ki jih bom uvaževal pri predelavi. Tako je mogoče, da dovršim to delo v sporazumu z vsemi, ki rabijo imenovani knjigi.

V Idriji, dne 19. novembra 1908.

E. Gangl.

Naprednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zvezdinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš

Popotnik Zvonček

Domače ognjišče.

Učiteljska tiskarna

priporoča sl. šolskim vodstvom in š. svetom za cesarjev 60 letni jubilej krasne

jubilejske karte

na karton z vzbočenim emblemom (naš cesar l. 1848. in 1908.) in primernim besedilom.

Posamezni komadi: manjši po 10 h, večji po 20 h. Pri naročilu nad 100 komadov 10% popusta. 112 12—12

Za šolsko mladino najprimernejše in najcenejše darilo in spomin na letošnji jubilej.

Najboljše klavirje

prvovrstnih dunajskih tvornic in harmonije amerikan. sistema prodaja in izposoja Alfonz Breznik, učitelj „Glasb. Matice“ 136 Ljubljana, Gradišče 11. 52 19

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca oktobra: K 181.680/16.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez pošiljatev navedenih znamk se ne odgovarja.

Vljudno priporočam p. n. učiteljstvu, krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom, kakor tudi raznim čitalnicam in ljudskim knjižnicam svojo že mnogo let obstoječo in sedaj na novo izvrstno preurejeno

knjigoveznicó

Jos. Dežman

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 7.

Izvršujem vsa dela, od preprostih do najfinjših. Posebno solidno in cenno vezanje knjig za šolske, ljudske in zasebne knjižnice ter čitalnice. Vezanje raznih zapisnikov, hranilnih in drugih knjižic ter izvrševanje vseh raznih del, ki spadajo v knjigoveško stroko.

Cene sigurno najnižje.

Pri večjih naročilih znaten popust, oziroma plačam poštnino od pošiljatev z dežele. Tako da naročnik radi pošiljatev nima nikakih stroškov. 83 26—18